

บทสรุป

การศึกษาของสตรีไทยสมัยสุโขทัย อยุชยา นั้นสภาพของสตรีไทยยังถูกกำหนดบทบาทต่าง ๆ จากสังคมและมีผลสะท้อนถึงการศึกษาด้วยกล่าวคือ ในขณะที่ผู้ชายมีโอกาสได้รับการศึกษาในค่านวิชาการศึกษาต่าง ๆ ตามสภาพของฐานะ เช่นถ้าเป็นเชื้อพระวงศ์หรือพวกพระราชโอรสจะศึกษาอยู่ในพระบรมมหาราชวัง สำนักราชบัณฑิต ตลอดจนการศึกษาในสกุลต่าง ๆ ถ้าเป็นชายสามัญชนโดยทั่วไปแล้วจะเรียนทั่วคี่โดยจะเรียนตั้งแต่อักษรวิธีเรียนค่านศาสนาไปค้วย และสตรีชั้นสูงจะได้เรียนรู้หนังสือโดยเรียนการแต่งคำประพันธ์และวรรณคดีต่าง ๆ ตลอดจนวิชาการบ้านการเรือน ส่วนสตรีสามัญชนโดยทั่วไปนั้นจะเรียนรู้อาชีพบ้านการเรือนตลอดจนอาชีพต่าง ๆ ภายในครอบครัวเท่านั้น

ต่อมาสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย การศึกษาของสตรีไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิมแต่เริ่มเปลี่ยนในปลายสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นประเทศไทยเริ่มติดต่อกับชาวต่างประเทศโดยเฉพาะชาวตะวันตกมากขึ้นซึ่งมีผลทำให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเห็นความสำคัญของการปรับปรุงประเทศให้เทียบทันอารยะประเทศ โดยต้องการให้ประชาชนได้เรียนรู้หนังสือมากขึ้น พระองค์ทรงจ้างสตรีชาวตะวันตก ให้ไปสอนหนังสือแก่สตรีในพระบรมมหาราชวังและสตรีสามัญชนยังมีโอกาสได้รับการศึกษาบ้างจากการเข้ามาเผยแพร่วรรณคดีของพวกมิชชันนารีที่จักสอนหนังสือให้แก่ประชาชนตามท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ไปเผยแพร่วรรณคดีนั้น ๆ ค้วย

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงปรับปรุงประเทศในค่านการศึกษาโดยปรับปรุงการศึกษาคั้งเดิมมาสู่ระบบการศึกษาภายในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตคนให้เข้ารับราชการตามกระทรวง ทบวง กรมที่พระองค์จัดตั้งขึ้นใหม่และการศึกษาค่านอาชีพ จากแนวความคิดดังกล่าวนี้พระองค์ทรงจัดตั้งโรงเรียนสวนกุหลาบขึ้นเป็นแห่งแรก แต่ก็เป็นการศึกษาจัดขึ้นสำหรับพระโอรส พระบรมวงศานุวงศ์และขุนนาง

ชั้นผู้ใหญ่เท่านั้น และต่อมาทรงขยายการศึกษาสู่ประชาชนโดยจัดตั้งโรงเรียนสำหรับราษฎรขึ้นเป็นครั้งแรก ที่โรงเรียนวัดมเหยงคณ์พาราม และโรงเรียนอื่น ๆ อีกทั้งในกรุงเทพฯ และในหัวเมืองมณฑลต่าง ๆ ในด้านการศึกษาของสตรีไทยนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงเห็นความสำคัญของสตรีที่จะเรียนรู้ ดังนั้นพระองค์ทรงตั้งโรงเรียนสตรีขึ้นเป็นแห่งแรกที่โรงเรียนสุนันทาลัย (ซึ่งก่อนหน้าที่นี่เฉพาะโรงเรียนสตรีที่จัดตั้งขึ้นโดยมิชชันนารี คือโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยเท่านั้น) และที่โรงเรียนสุนันทาลัยนี้จะรับเฉพาะนักเรียนที่เป็นพระบรมวงศานุวงศ์และธิดาของขุนนางที่สำคัญ ๆ เท่านั้น ต่อมาสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถทรงตั้งโรงเรียนเสาวภาคขึ้นเพื่อรับนักเรียนสตรีสามัญชนด้วย และทรงจัดตั้งโรงเรียนราชินีและโรงเรียนการพยาบาลและผดุงครรภ์ขึ้น เพื่อประโยชน์ในด้านการรักษาพยาบาลแม่ใหม่ และทรงจัดตั้งโรงเรียนสตรีขึ้นอีกหลายแห่งทั้งในกรุงเทพฯ และมณฑลต่าง ๆ ด้วย

สตรีชั้นสูงนอกจากจะได้รับการศึกษาภายในโรงเรียนที่จัดขึ้นแล้ว ก็ได้รับการศึกษาภายในพระตำหนักหรือตามวัดต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนขึ้นด้วย แล้วแต่จะเน้นหนักในค่านิยม ส่วนสตรีสามัญชนโดยทั่วไปมีโอกาสได้รับการศึกษาภายในระบบโรงเรียนน้อยกว่าสตรีชั้นสูง

การศึกษาของสตรีไทยสมัย พ.ศ. 2454-2475 นั้น การศึกษาของสตรีได้ขยายกว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะหลังจากการออกพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 นั้นทำให้สตรีมีโอกาสได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนมากขึ้น และมีโอกาสเรียนถึงระดับอุดมศึกษาเป็นครั้งแรกที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในพ.ศ. 2470 ที่คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาของสตรีไทยสมัย พ.ศ. 2454-2475 นี้ นับว่าเป็นระยะของการขยายตัวทางการศึกษานั้นเอง

การศึกษาของสตรีไทยสมัยสุโขทัย อยุชนานั้นขึ้นอยู่กับสภาพสังคมในสมัยนั้นด้วย กล่าวคือ

1. สภาพสังคมที่เป็นความสำคัญของผู้ชายมากกว่าสตรี ดังนั้นการศึกษาที่จัดจึงให้แก่ชายมากกว่าสตรี
2. สภาพของสังคมไทยในขณะนั้นเป็นสังคมเกษตรกรรมและถือว่าสตรีคือกำลังสำคัญในการผลิต เพราะมีการเกณฑ์แรงงานชายไปใช้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้

แรงงานสตรีเพื่อส่งเสริมการผลิต เช่นการใช้แรงงานในการเกษตร การทำไร่นา นอกจากนี้แล้วสตรียังต้องทำงานคานการบ้านการเรือนไปด้วย จึงเป็นหน้าที่ของสตรีจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติตามคุณสมบัติของสตรีอีกอย่างหนึ่งด้วย

ต่อมาในปลายสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้นสภาพสังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากการติดต่อกับชาวต่างประเทศโดยเฉพาะชาวตะวันตกมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศานุวงศ์บางพระองค์ ตลอดจนพระโอรสและพระธิดาได้รับการศึกษาคามแบบตะวันตก เพื่อเป็นการเตรียมบุคลากรที่มีความรู้และความสามารถเพื่อที่จะปฏิรูปประเทศให้ทันสมัย แต่ก็เป็นการเตรียมคนอยู่ในวงจำกัด มิได้ครอบคลุมถึงสามัญชนโดยทั่วไป ทำให้สตรีในสมัยนี้ยังคงได้รับการศึกษาภายในบ้านเรือนอยู่ขณะที่สตรีชั้นสูงได้เรียนค่านหนังสือภายในพระบรมมหาราชวัง

จากผลของงานปรับปรุงประเทศส่งผลให้พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพยายามปรับปรุงการศึกษาไปด้วย โดยเริ่มให้ความสำคัญของการศึกษาในระบบโรงเรียนซึ่งมีจุดมุ่งหมายผลิตคนที่มีความรู้และความสามารถรับราชการในหน่วยงานที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ และให้ประชาชนได้เรียนรู้เพื่อประกอบอาชีพตามความรู้ความสามารถ ในครั้งแรกนั้นทรงจัดตั้งโรงเรียนสำหรับชายก่อน ต่อมาจึงจัดตั้งโรงเรียนสตรี ทำให้การเรียนการสอนในระบบโรงเรียนของสตรีนั้น เริ่มเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในค่านต่าง ๆ คือ ค่านหลักสูตร คือเริ่มมีหลักสูตรวิชาต่าง ๆ มากขึ้นกว่าเดิม ค่านครูสอนที่มีความรู้ความสามารถขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนการเรียนที่มีแบบแผนมากขึ้นกว่าเดิม และเริ่มส่งเสริมให้สตรีได้รับการศึกษา โดยส่งสตรีไปศึกษาต่างประเทศที่ญี่ปุ่นเป็นครั้งแรก

การศึกษาของสตรีสมัย พ.ศ. 2411-2475 การศึกษาของสตรีเริ่มมีโอกาสเรียนมากขึ้นจากการประกาศพระบรมราชบัญญัติประถมศึกษาในตนเอง และในค่านหลักสูตรนั้นก็ได้อริเริ่มกำหนดรายวิชาต่าง ๆ ชัดเจนมากยิ่งขึ้น (คังภาคผนวก ฏ) และกำหนดระยะเวลาเรียนขึ้น คังนั้นการศึกษาของสตรีไทย พ.ศ. 2411-2475 นั้นเป็นการศึกษาที่มีวิวัฒนาการเรื่อย ๆ มาโดยจัดให้เหมาะสมกับสภาพของนักเทศน์เอง

### ข้อเสนอแนะ

1. ในการจัดการศึกษาของสตรี ผู้บริหารการศึกษาควรคำนึงถึงงานด้านการศึกษาในอดีตที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะได้นำข้อคิดเห็นที่ดีและมีประโยชน์มาคิดแปลงใช้ใน ปัจจุบัน เพราะจะเป็นผลดีในการประหยัคทรัพยากรด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร ตลอดจนงบประมาณซึ่งได้รับจำนวนจำกัด นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
2. หน่วยงานที่จัดการศึกษาสตรีควรร่วมมือกันในการจัดมากขึ้น จะทำให้การจัดการศึกษามรรลุถึงวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี
3. การจัดการของสตรีควรจัดผสมผสานระหว่างอาชีพดั้งเดิมที่มีอยู่แล้วกับกับอาชีพใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

### ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

ควรทำวิจัยต่อในเรื่องการศึกษาของสตรี พ.ศ.2475 - ปัจจุบัน โดยศึกษาถึงเรื่องแนวนโยบายในการจัด ผลการจัดการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของสตรี

